

Innspill i seminar om morgendagens boliger for eldre i HOD 2019 fra Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse.

Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse takker for muligheten til å komme med innspill på dette seminaret.

Vi velger å bruke våre fem minutter til å snakke litt om utfordringsbildet, hva vi vet og kanskje ikke vet om hvem de eldre som skal bo i disse boligene er.

Dernest ønsker vi å si litt om hvilke prinsipper vi mener er viktige for utforming av morgendagens bomiljøer, også for eldre.

De siste 30 årene har det kun vært små endringer i antall alders- og sykehjemsplasser i Norge. En økende andel korttidsplasser og langtids plasser er stort sett belagt av personer med demens. Andelen av de som er 80 år og eldre som bor alene, har økt fra under 20 % i 1960 årene til over 50 % i 2017.

Vi blir stadig friskere og lever lengre og antall år som vi er selvhjulpne øker, men tiden som vi er avhengige av hjelp fra andre blir også lengre. Hjelpebehov utsettes, men når det blir behov for hjelp er behovet mer omfattende. En større andel av de eldre som har stort hjelpebehov, bor nå hjemme sammenlignet med for 30 år siden.

Fordi vi får stadig flere aleneboende med omfattende hjelpebehov, ikke minst på grunn av demens, og fordi kapasiteten på sykehjem er liten, er det viktig å finne gode løsninger for hvor de som trenger mye hjelp og støtte skal bo i framtiden, og hvordan dette skal organiseres.

Flere steder etableres det nå nærmiljøsentra. Dette er et steg i riktig retning. På disse nærmiljøsentrene er det innbyggertorg, ulike servicetjenester, butikk, boliger, ofte også omsorgsboliger og sykehjem. Utfordringen er allikevel at samhandlingen mellom de ulike gruppene ikke går av seg selv. Generasjonshuset i danske Århus er et godt eksempel på hvordan man kan styrke samhandlingen.

Generasjonshus har de også i flere nabolag i tyske Stuttgart. I Demensplan 2020 står det at målet er et mer demensvennlig samfunn og ikke egne samfunn for personer med demens. Dette stiller vi oss hundre prosent bak, og har lyst til å inspirere til å ta den «helt ut», slik man har gjort i Stuttgart og til dels i Århus, som vi allerede har hørt mye spennende fra. I Stuttgart hadde de flere funksjoner og typer boliger i samme hus, midt i nabolaget i byen. Noen helt vanlige boliger, noen tilrettelagte boliger for ulike behov. Noen boliger med ulike goder, for eksempel nedsatt husleie, mot å bidra i fellesskapet på ulikt vis, både for familier, for studenter og andre. Noen omsorgsboliger for ulike grupper og til og med sykehjem i samme bygget, med samme inngang, men allikevel som et helt selvstendig sykehjem.

I andre etasje hadde de veranda med sansehage med geiter.

Noe av det viktigste i Stuttgart var interaksjonen med nærmiljøet rundt. Det var ulike rom for aktiviteter: Morbarn-møter, teaterscene, treningsrom, dansekvelder, selvsagt kafe, språkkurs for innvandrere og god oversikt over alle aktiviteter. Skolene ble invitert til å bruke scenen (både inne og ute) til sine generalprøver hvor alle beboere fikk invitasjon til å se på.

Vi tror det er flere hovedkriterier som sikrer suksess i Stuttgart:

- Alt foregår gjennom én inngang. Aktivitetene i nærmiljøet inviteres inn og blir en naturlig del av generasjonshuset i nabolaget.
- Det er ulike typer brukere og beboere, både med og uten behov for assistanse eller hjelp.
- En koordinator er tilgjengelig og har ansvar for at det faktisk blir samhandling og fellesskap.
- Sykehjemmet kan fungere som en selvstendig enhet, med mulighet for skjermede omgivelser for beboerne, samtidig som de kan inviteres inn i og delta i felles aktiviteter i huset når de ønsker.

Vi støtter slike modeller, fordi det bidrar til integrerte samfunn for ulike grupper, og ikke egne inngjerdede ghettoer for personer med demens. Slike integrerte konsepter gir også mulighet til å tenke to tanker på en gang: Både omsorgsfokus og boligfokus. Dessuten forener det eventuelle stordriftsfordeler med de viktige og riktige prinsippene om at smått er godt i eldreomsorgen. De gir et variert og mangfoldig nabolag og bomiljø for ALLE, også for eldre.

12.06.19

Kari Midtbø Kristiansen, Øyvind Kirkevold og Guro Hanevold Bjørkløf